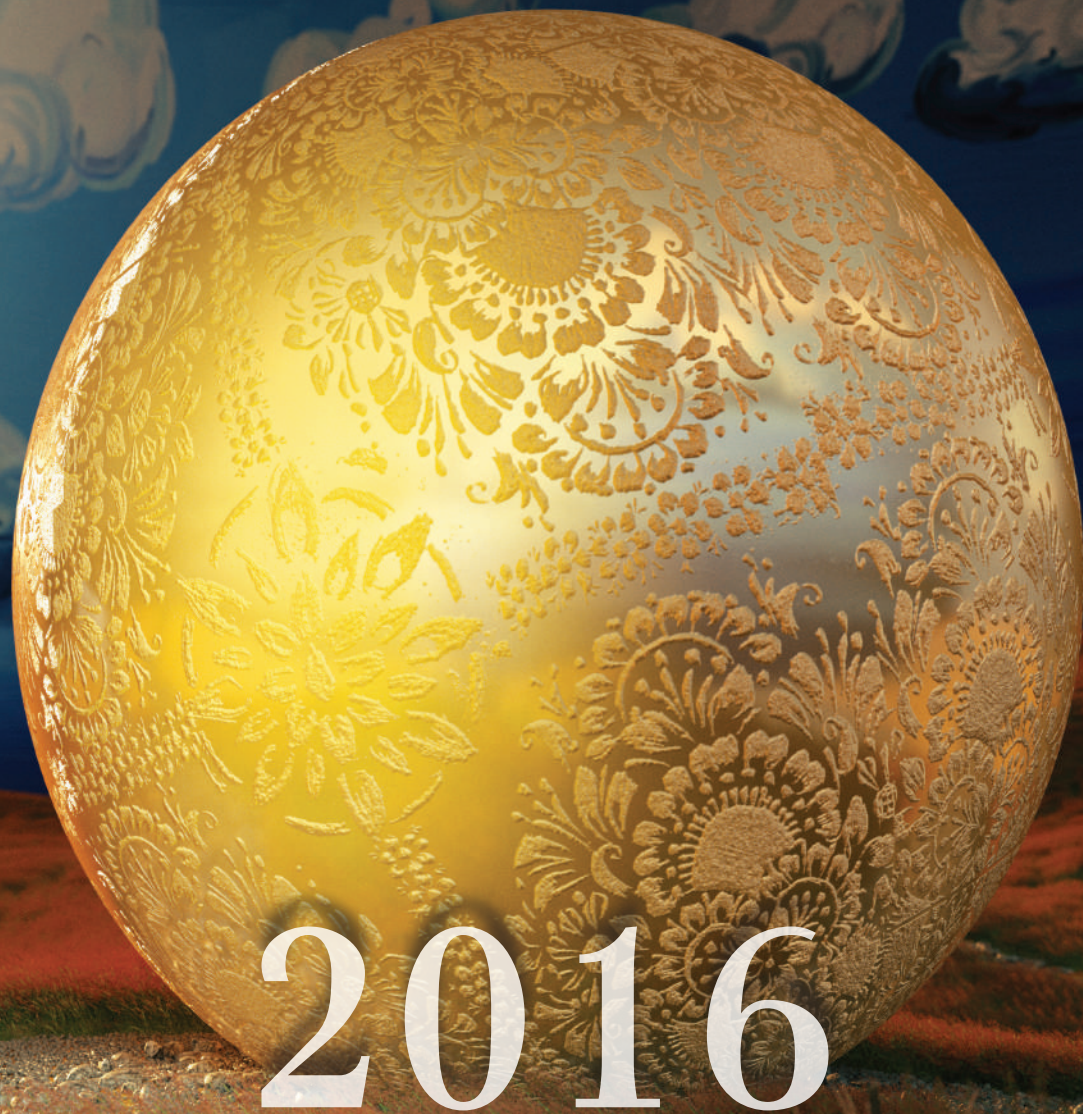

Związek Śląskich Rolników
Verband Schlesischer Bauern

2016

Śląskie legyndy, berania i rozprawiania
Śląskie legyndy, podania i opowieści historyczne
Schlesische Legenden, Sagen und historische Erzählungen

Meluzyna buczy w kominie

Pigru, w zimowe wieczory nasze ślonskie ołmy rozprawiły dzieciom roztomajke klechdy. Jedna z nich boła ło buczonczym wiatrze za łoknem:

„Biedno! Meluzyna – padały wtedy – zajął szukoł swoich bajtli” ...

Dołwno, dołwno tymu ślonskoł zymnia porołały ganste krzy i lasy, w kerych dzoły se roztomajke czary. Niekiedy w tich chaszczach zbłondzioł jakiś synek, kerymu pokazywoł se tam blank inakshi świat.

Młodymu siongołrzuwi Jorgowi roł se tak zdarzyło. We letnie popołudnie synek wybroł se do swojej mutry. Miyszkała łona we wsi za ganstym lasym. Szoł znanom drógom, keroł w pojszczodku lasa se straciła i Jorg noroł znoł se w blank nieznanym koncie. Całi zabamonconi mediktowoł: „Wdycki chodzioł ech tom drógom, czyżbych se tera w lejsie stracioł?” Wartko szoł przed siebie, bez te zielska tak dugo, aże miyndzy gałynziami stromów ujrzoł światołko, kere wykłudzijoł go na srogoł łonka.

Na jyj pojszczodku stoła piykna chałupa, a w łoknach łodbijały se promyki wieczornyj klary. Przed dźwiyrzami stoła pierzinym grynoł frelka. Słabi wiaer groł se jejymi wosami, ćmawe łoczy lustrowały przibytynogo, a gamba promigniała w uśmijchu. Jorgowi tak podobała se ta dzołcha, iże chcioł z niom tukej łostać na wdycki. Młodyj panicze łon tyż przilgnoł do serca tak, iże łoba pomysleli ło rychłej żyniacze.

W dziyń wesela Meluzyna – bo tak dziołsze było na miano – przisła do swojogo chopa z projsbom:

„Mój ti nołdrożsi ślubni, łod tera już na wdycki bydymy dokupy, ale jedno mi łobieej, iże łod polednia każdyj soboty, aże do niedzielnygo ranka byda se zawiyrac we mojjj izbie. We tym czajsie nigdy niy bandziesz przichodzioł do mie, ani mie podglondoł co robia. Poszanujesz moja wola na wdycki?” Jorg na projsba przistoł, a Meluzyna podziynkowała mu za to nołgryfjnijszym uśmijchym.

Spokojnie i szczyńśliwie mijały jejich lata. Po roku urodzioł jym se synecek, po dwóch – drugi, po trzech – trzeci... Meluzyna bardzo dbała ło gospodarstwo i swoich „chopów”, bezto Jorg promiynioł łod szczyńścioł.

Po połru latach zaczęły mu gawandzić sobotnie noce Meluzyny. Chcioł wiedzieć, co tyż tam łona robi. W kolejnoł sobotnioł noc szlajchnoł se pod dźwiyrza izby i bez dziurka łod klucza podglondoł swoja nołmilszoł.

„Łołbości świata! To niy może być prouda!”

Na pojszczodku izby stoła srogoł wanna, w kerej pluskała se Meluzyna. Dugie wosy przikrywały jyj plecy, a dali... piernika kandygo! Niy umioł w to uwierzyć, co ujrzoł! Łod poły na dół boła rybom!

„Meluzyno!” – zawołoł całi zauróconi Jorg.

Syrna se łobejrzała na niygo swojymi piyknyimi łoczami połnymi bólu i smutku, a Jorgowi z tygo jankoru pynkło serce. W tym trzasło, a mocni wiaer rozciepoł wszystkie łokiygnice w chałupie. Meluzyna na wdycki rozplłynęła se w ćmołku sobotnijj nocy...

I Styczeń

Januar

2016

PN		11	25		
WT		12	26		
ŚR		13	27		
CZ		14	28		
PT	1	Nowy Rok Neujahr	15	29	
SO	2	●	16	30	
ND	3		17	●	31
PN	4		18		
WT	5		19		
ŚR	6	Trzech Króli Hi.Drei Könige	20		
CZ	7		21	Dzień Babci Großmuttertag	
PT	8		22	Dzień Dziadka Großvatertag	
SO	9		23		
ND	10	●	24	●	

Bolesławski utopiec

Jak podaje legynda, dołwno, dołwno tymu gospodołrze bez zima mieli wyyncki czasu niz bez lato. Jejździyli tedy z całyj łokolicy do Bolesławca mleć zboże. Smołwiali se tyź „na szkata”, nołlepszi chopski szport w zimowe wieczory. Niekedy se trefioł jakichś cudzi gospodołrz, kerego przyjmowali do karcianygo graniol. Trza wiedzieć, iż wdyccki grano ło piyniondze. Jak już na stole boła wysokoł pula kotłołków a na zygarze dochodzyło dwanołście, tyn cudzy szoł do dom. Połra minut po dwanołstuj wszystkie złociołki na stole zamiyniały se w muszle, abo knefle. Ci przegrani mieli tygo dość i tymu cudzymu chcieli dać wyćwika. Jak łon zają prziszol, wszyscy dali se pozór, a połra gospodołrzy przed dwanołstom wyszł na dwór i za młonem czekali na tygo mondraly. Jak ino wyszol, to se pokolzało, iż zamiast nogów ma końskie kopyta. Cudzi prandko wskoczol do głambokijj studni za młonem. Teraz dopiyo poznali w niym miejscowygo utopca, kery wabioł tyź ludków do studni, wciepujoc do nij farbowane szlajfki i świeceonce kety. Ta studnia mogymy do dzisiej łogłondać. Młon tyź jeszcze stoi, ale zbożol już nie mele.

Bolesławski utopiec

Jak głosi legenda, dawno, dawno temu w zimowe wieczory do młyna w Bolesławiu przychodzili gospodarze mleć mąkę i grać w karty. Czasami się zdarzyło, że zaglądał tu też obcy gospodarz, który zasiadał z pozostałymi do stołu i z nimi grał. Grano na pieniądze. Kiedy na stole było dużo pieniędzy, a na zegarze wybiła północ, obcy mężczyzna wstawał i odchodził. Kilka minut po północy pieniądze, które były na stole, zamieniały się w muszle albo guziki. Przegrani gospodarze postanowili, że kiedy się zjawi następnym razem, przypilnują go i nie dadzą mu się oszukać. Pewnego wieczoru obcy znowu przyszedł pograć w karty. Wszyscy mieli się na baczności. Gdy zbliżała się północ, kilku gospodarzy odeszło od stołu i czatowało za młynem. Kiedy nieznamy wyszedł, okazało się, że jego nogi zakończone są końskimi kopytami. Rozpoznali w nim utopca. Zobaczyli, jak wskoczył do studni znajdującej się za młynem. Utopiec, kiedy chciał kogoś do niej zwabić, wrzucał kolorowe kokardki lub wstążki na sznurku. Studnia ta istnieje do dziś, młyn też, ale jest już nieczynny.

Der Wasserman aus Boleslau

Wie die Legende besagt: Vor langer, langer Zeit kamen an winterlichen Abenden Bauern in die Mühle zum Kornmahlen und Kartenspielen. Manchmal gesellte sich ein Fremder zum Spiel, und man spielte um Geld. Wenn auf dem Tisch eine größere Geldsumme lag und es Mitternacht wurde, stand der Fremde auf und ging. Einige Minuten nach Mitternacht wurde das Geld zur Muscheln und Knöpfen. Die betrogenen Bauern nahmen sich fest vor, beim nächsten Mal auf den Fremden gut aufzupassen und sich nicht mehr überlisten zu lassen. Als der Fremde wieder erschien, waren alle vorbereitet. Kurz vor Mitternacht standen einige der Spieler vom Tische auf und versteckten sich hinter der Mühle. Als der Fremde die Mühle verließ, erkannten die Bauern in ihm den Wassermann. Anstelle der Füße hatte der Mann Pferdehufe und er sprang in den Brunnen, der bei der Mühle stand.

II Luty

Februar

2016

PN	1	●	15	●	29
WT	2		16		
ŚR	3		17		
CZ	4		Babski Comber Weiberfastnacht	18	
PT	5		19		
SO	6		20		
ND	7		21		
PN	8	●	22	●	
WT	9		Ostatki Fastnacht	23	
ŚR	10		Popielec Aschermittwoch	24	
CZ	11		25		
PT	12		26		
SO	13		27		
ND	14		Walentyнки Valentinstag	28	

Legynda ło kulach

Za starygo piyrwi, niedaleko Gogówka, żyli mondrzy i robotni gospodołrze. Radziyli se z szafunkiem tak dobrze, iże byli corols bogajtsi, ale dali żyli skromnie. Zrobiyli, ale jedyn srogi fejler – tygo samygo niy nauczyli swoich bajtli. Jak łojcowie jejich poumiyrali, ino jedli, piyli i łod rana do nocy tak zgustowali, iże ło robocie, śmierci, ani ło Ponbóczku wcale niy myśleli.

Prziszło taki czas, iże nad wsiom zaczęło se mroczyć, nadciongoł srogi grzmot. Stari dzwonnik zaczon alarmować i napominać rozbekane kobijty i łozartych chopów, ale łoni go se wysmiałli. Na to gruchło i roztrzasła se zymnia. Do padołu powlatywały wszystkie chałupy z zygradami i polami, kojściół i wszyjscy ludkowie.

Przy życiu łostoł ino jedyn owczorz, kery wachowoł łowce pod lasym, a kery niy spomiarkowoł całygo zajścia. Jak na wieczór szoł do dom, myśleł iże droga pomyłoł – zamiast wsi zastoł srogi plac porośniynty trółwom. Przestraszoni padnoł na zymnia i gorzko zapłakoł. W tym usłyszoł pod sobom cichutkie śpiywanie, jakoś muzyka i zwony. Wtedy se dowciópioł, iże to być moge jego familia, keroł Ponbóczek pokroł za niedobre życie. Łod tygo czasu dali połsoł swoje łowce, som żył bojaźliwie i nie tracił nadziei na przyszłojść. Rołs prziszło do niygo cudzy chop i padoł: „Tamstónd przidzie, musisz jom rozwalić na konski!” – i zaroł se stracił. Kaźdi dziyrń synek patzoł w ta strona coby to mógło być, bo ze strachu niy pytoł chopa, co to bandzie, aż se doczekoł. Wczas rano ujrzół srogom, złotoł kula, keroł leciała na niygo. Zymnia zadyrgała i zajął słychać bóło zwony, śpiywanie ludków. Prandko rozwalół złotoł kula na konski, a łobudzeni chopi pazernie ciepli sie na te złote szczyrby. I zajął całoł wiejś z ludkoma pokołało – zapadli se pod zymnia.

Przeszło połra łołt, aż zajął pastyrz spotkoł cudzygo, kery mu polycioł to samo, co przedtym. Mioł wielkoł nadzieja, iże ludkowie bez tyn czas zmondzeli. Srogoł kula toczyła se ku chopowi, ale teraz niy była łona złotoł, ino czornoł jak ta zymnia, po kerej se kulała. Łotwarły se wrota przepajści, ludkowie ożyli i zaczi zbiyrać potrzaskane konski, z kerych robiły se kamiynie. I tak robiyli łod rana do wieczora na swoich polach, a do końca swojygo żywota szanowali kaźdoł robota.

Die Legende von den Kugeln

Unweit von Oberglogau lebten arbeitsame Menschen, die ihre Güter klug bewirtschaften. Jedes Jahr wurden sie reicher und lebten trotzdem besonnen. Jedoch lehrten sie ihre Kinder nicht, Arbeit und Geld wert zu schätzen. Als die Alten starben, lebten die Jungen gottlos in Saus und Braus. Eines Tages, als die Dorfbewohner wieder betrunken feierten, verdunkelte sich der Himmel. Ein heftiges Gewitter kam auf, die Erde bebte, öffnete sich und verschlang das ganze Dorf mit seinen Bewohnern.

Nur ein Hirte am Waldrand blieb am Leben. Als er nach Hause kam, fand er an der Stelle des Dorfes nur Gras. Bestürzt kniete er weinend nieder. Plötzlich stand ein Mann vor ihm. „Von dort wirst du kommen, du musst dich zerschlagen,” sagte er und verschwand. Der Hirte erwartete die Prophezeiung. Eines Morgens rollte eine riesige goldene Kugel auf ihn zu. Er zerschlug sie und die zum Leben erweckten Dorfbewohner griffen gierig nach den Goldscherben. Aber wieder wurden sie von der Erde verschlungen. Einige Jahre später traf der Hirte wieder den Unbekannten und hörte die gleichen Worte. Als die große Kugel erschien, war sie schwarz wie die Erde. Die lebendig gewordenen Menschen sammelten die zu Stein gewordenen Kugelscherben. Und lebten von nun an arbeitsam und klug wie ihre Vorfahren.

III

Marzec

März

2016

PN		14		28	Pon. Wielkanocny Osternmontag
WT	1	15	●	29	
ŚR	2	16	●	30	
CZ	3	17		31	●
PT	4	18			
SO	5	19			
ND	6	20			Niedziela Palmowa Palmsonntag
PN	7	21			
WT	8	22			Dzień Kobiet Frauentag
ŚR	9	23	●	●	
CZ	10	24			Wielki Czwartek Gründonnerstag
PT	11	25			Wielki Piątek Karfreitag
SO	12	26			Wielka Sobota Karsamstag
ND	13	27			Wielkanoc Ostern

GOGOLIN

Ło Karolince i Karliku

W Łobrowcu boło moc młonów wodnych, ale i gospodolrzy. W jednym z nich mieszkała szumnoł dziolcha, keroł se mianowała Karolina. Do polnyj roboty se ucale niy miała, a na życie zarolbiała noszyniem mąki i ryb na tołrg do Gogolina, kaj chodzyla wdycki piechty. Po drodze mijała fesztrounia, w kerej miyszkoł młodi, piykni, ale ubogi feszter – Karlik. Karlikowi spodobała se Karolinka, a jak szła rołz ze tołrgu czekoł na nia na mostku nad rzykom, niedaleko fesztrouni. Synek chcial se z dziolchom porosprawiać, ale łona prandko uciykła do dom. Karlik jednak nie popujścioł i w kołdzi dziyń czekoł na nia. Rołz było bardzo zimno i padoł dyszcz. Karlikowi udało se zmarzniyntoł i zmokniyntoł dziolcha zaprosić do izby. Poczynstowoł jom gliwajnem i Karolinka mu łobiecała, iże se wydoł za niygo.

Karolinka i Karlik

W Obrowcu było duzo młynów wodnych. W jednym z tych młynów mieszkała piękna dziewczyna, miała na imię Karolinka. Nie chciała pracować w polu, więc aby zarobić na życie, codziennie nosiła mąkę i ryby na targ w Gogolinie. Chodziła pieszo. W drodze na targ mijała leśniczówkę, w której mieszkał młody, przystojny, ale ubogi leśniczy. Nazywał się on Karlik. Koło leśniczówki był mostek, pod którym płynęła woda. Karlikowi spodobała się Karolinka, pewnego dnia czekał więc na nią, aż będzie wracała z targu. Kiedy Karolinka dotarła do mostku, chciał z nią porozmawiać, ale ona szybko pobiegła do domu. Karlik jednak nie zrezygnował ze swojego zamiaru. Każdego dnia czekał na Karolinke, a ona stale go omijała. Pewnego dnia, gdy padał deszcz i było bardzo zimno, Karlik jak zwykle czekał na mostku. Zaprosił Karolinke do domu, bo była przemoknięta i zmarznięta. Poczęstował ją grzańcem i Karolinka obiecała mu, że zostanie jego żoną.

Karolinka und Karlik

In Oberwitz gab es viele Wassermühlen. In einer von ihnen wohnte ein schönes Mädchen mit Namen Karolinka. Sie mochte nicht auf dem Feld arbeiten, und so ging sie jeden Tag zu Fuß auf den Markt nach Gogolin, um dort Mehl und Fische für ihren Lebensunterhalt zu verkaufen. Auf dem Weg zum Markt kam sie an einer Försterei vorbei, in der ein gut aussehender junger, aber armer Förster namens Karlik wohnte. In der Nähe der Försterei führte ein Steg über ein Bächlein. Karlik fand Gefallen an Karolinka. Eines Tages wartete er auf sie, bis sie vom Markt zurück kehrte. Als sie auf den Steg kam, wollte er mit ihr sprechen, aber sie lief schnell nach Hause. Karlik gab dennoch nicht auf und wartete jeden Tag auf sie. Sie aber hat ihn stets gemieden. Eines Tages jedoch, als es kalt und regnerisch war und Karlik wie gewohnt beim Steg auf Karolinka gewartet hatte, hat er sie in sein Haus eingeladen, weil sie nass und durchgefroren war. Er hat ihr Glühwein angeboten und da hat Karolinka ihm versprochen, dass sie seine Frau werden wird.

IV

Kwiecień

April

2016

PN		11	25	
WT		12	26	
ŚR		13	27	
CZ		14	28	
PT	1	Prima aprilis Aprilscherz	15	29
SO	2		16	30
ND	3		17	
PN	4		18	
WT	5		19	
ŚR	6		20	
CZ	7		21	
PT	8		22	
SO	9		23	
ND	10		24	

Kojściółek z Glinianyj Górki

W maju 1628, choć czas był wtedy niespokojny, pontniki z Gogówka wybrali se piechty do Nysy, coby uczcić krześcijański rok jubileuszowy. Mieli mocka prósb i żykali do Ponbóczka. W tym samym czajsie cysolrz wydoł dekret, coby wanieliki zmiyniyli swoja wiara, bo inaczi bydom wygnani z Gogówka. Miejscowi grouf wykonał nakołz i wysiedłol grupa wanielików, kerzy łobstołowali przy swojym wyznaniu. Wygnańcy poszli w drugoł strona, do Prudnika, kaj mieli nadzieja znejść pomoc i zacząnyć tam nowe życie. Szli pomału, niejsli swój dobytek, połni gorzkiygo jankoru, kobyty płakały. Cicho projsiyli Boga ło smyłowanie... Łostatni rołs zagłondali na łonki przy rzyce. Im dali uszli, tym barzi tracyły se wieże kojścioła, zomku, rathausu, mury rodzinnego Gogówka, kere boło jym noldroźsze na świecie! Dotarli do Glinianyj Górki, na kerej chcieli łodpocznyć, ale i jeszcze rołs tak na dziedzina pokukać, coby go do końca życioł nij zapomnieli.

Wrołs w tej cichojsći usłyszeli śpiywanie, corołs barzi znajome. To z Nysy szli do dom pontniki, kamraty i somsiady z Gogówka, kerzy z utrołpionom grupom wygnańców serdecznie se przywitali – przecansz nic przeciw sobie nie mieli. Zaczli ich tyż namołowiać, coby se wróciyli do swoich gogóweckich chałup. I wszyscy prziszli nazołd.

Na pamionka pojednaniol na Glinianyj Górcie ślubowano na uroczystyj mszy, coroczne odbycie procesyj na to miyjsce. Nołpiyrw na Glinianyj Górcie postawiono kaplicka, nieskorzi murowani kojścioł, do kerego co rok pontniki z przyległych parafi idą z pącią.

Die Legende vom Lehmbergkirchel

Im Mai 1628 machte sich eine große Schar Pilger aus Oberglogau auf den Weg nach Neisse, um ein religiöses Jubiläumsfest zu feiern. Die Zeiten waren unruhig und so hatten die Gläubigen viele Bitten an die Göttliche Vorsehung.

Zur selben Zeit machte sich eine andere Menschengruppe aus Oberglogau auf den Weg. Sie ging langsam und schweigsam. Die Menschen hatten ihr gesamtes Hab und Gut dabei, die Frauen weinten und die Männer legten die Stirn voller Sorgen in Falten. Es waren Protestanten, die ihren Glauben nicht aufgeben wollten und deshalb ihre Heimat verlassen mussten. Der traurige Zug richtete sich gen Neustadt, wo die Verjagten auf ein neues Leben hofften. Allmählich verloren sie die Türme der Kirchen, des Rathauses und des Schlosses von Oberglogau aus den Augen. Nur noch ein Mal auf dem Lehmberg verweilen, ein Mal noch die Schönheit des Ortes genießen – das war ihr einziger Wunsch.

Als sie so vor sich hin gingen, hörten sie plötzlich bekannte Lieder. Ihre Nachbarn kehrten aus Neisse zurück. Sie erkannten sie auch an den Standarten, die von weitem zu sehen waren. Bekannte und Nachbarn begrüßten die Protestanten und überredeten sie zur Rückkehr. Und diese ließen sich überreden und kehrten in ihr geliebtes Oberglogau zurück. Als Versöhnungszeichen gelobten sie Gott in einer feierlichen Messe, jährlich in einer Prozession zu dem Begegnungsort zu pilgern. Auf dem Lehmberg wurde eine Kapelle gebaut und später entstand daraus das Lehmbergkirchel, das bis heute von Pilgern besucht wird.

V

Maj

Mai

2016

PN		9		23
WT		10		24
ŚR		11		25
CZ		12		26 Boże Ciało Fronleicham
PT		13	●	27
SO		14		28
ND	1	Święto Pracy Maifeiertag	15	Zielone Świątki Pfingsten
PN	2		16	30
WT	3	Święto Konstytucji 3 Maja Polnischer Verfassungstag	17	31
ŚR	4		18	
CZ	5		19	
PT	6	●	20	
SO	7		21	●
ND	8	Wniebowstąpienie Christi Himmelfahrt	22	

Kaczma na pojszczodku ziymi

Legynda ta rozprawioł ło wydarzyniu w czasach, kedy to regierowoł król pruski Fryderyk II. Mioł łon w zywczaju kontrolować swoje posiadłojści i bezto rołż przeżydźdoł bez Izbicko. Dugoł rajza dała mu se we znaki i zrobiol se pause w kaczmie, kaj krzyżowały se drógi, tam dzisiej tyż stoi restaurant. Cysorzowi wpołd w łoko kaczmołrz, chop zaradni i mondry, a z takimi ludźmi rołd Fryderyk II rozprawioł. Gospodarz mioł na drugi dziyń łodpedzić cysorzowi na trzy pytania. Borołk niy społ całom noc, ino medytowoł nad tym, co panujoncymu pedzić, a na gupka nie wynść. Na pytanie wiela liści je na pobliskijj lipie, łodpedzioł: „Jaśnie wielmożny królu, na lipie je tyła liści, wiela łod nich wyłajzi łogonków”. „A wiela mołsz wosów na gowie?” „Na gowie mom trzidziejści sztyry tisionce piyńćset dwadziejścia szejść wosów, a jak fto nie wierzi, to niech se je porachuje”. „A kaj je pojszczodek ziymi?” Na łostatnie pytanie kaczmołrz rołd i chytrze łodpedzioł: „A pojszczodek ziymi wielmożni cysorzu dłoł kaźdego je tam, kaj prawie stoi!” Fryderykowi II te łodpowiedzi se tak spodobały, iże gospodołrza hojnie wynagrodzioł i łod tygo czasu ta gospoda nazywano: „Kaczma na pojszczodku Ziymi”, po niemiecku: „Das Gasthaus zum Mittelpunkt der Erde”.

Karczma na środku ziemi

Jak głosi legenda, historia ta wydarzyła się w czasach panowania króla pruskiego Fryderyka II. Władca, odwiedzając swoje terytoria, przejeżdżał przez Izbicko. Ponieważ był zmęczony, postanowił odpocząć w miejscowej karczmie, która mieściła się przy głównym skrzyżowaniu, gdzie dziś również znajduje się restauracja. Król lubił rozmawiać z ludźmi, dlatego jego uwadze nie umknęła postać karczmarza. W trakcie dyskusji władca zadał mu trzy pytania, na które ten miał odpowiedzieć następnego dnia. Gospodarz zastanawiał się całą noc, po czym sprytnie wybrnął z sytuacji. Na pytanie o ilość liści na okolicznej lipie odrzekł: „Jaśnie wielmożny królu, liści na tej lipie jest tyle, ile wychodzi ogonków”. Zapytany o ilość włosów na swojej głowie odparł: „Włosów mam na głowie trzydzieści cztery tysiące pięćset dwadzieścia sześć, a jak kto nie wierzy, to niech je sam policzy”. Trzecie pytanie dotyczyło miejsca, w którym mieści się środek Ziemi – i tu zmyślnie odpowiedział: „A środek, wielmożny królu, dla każdego jest tam, gdzie prawie stoi”. Fryderykowi II tak się te odpowiedzi spodobały, że karczmarza wynagrodził, a gospodę na pamiątkę nazwano „Karczma na środku Ziemi” – „Das Gasthaus zum Mittelpunkt der Erde”.

IV Czerwiec

Juni

2016

PN		13	27	●
WT		14	28	
ŚR	1	Dzień Dziecka Kindertag	15	29
CZ	2		16	30
PT	3		17	
SO	4		18	
ND	5	●	19	
PN	6		20	●
WT	7		21	
ŚR	8		22	
CZ	9		23	Dzień Ojca Vatertag
PT	10		24	
SO	11		25	
ND	12	●	26	

Legenda ło kojsiele świyntyj Any w Łolesnie

Niedaleko Łolesna, na staryj sośnie w ganstym lejsie, wisioł łobrołzek świyntyj Any. Kołzała go tam powiesić princesa Hejdla, świöntobliwoł niewiasta princa Hainca Brodoteo. Stało se w przeszłójści, iże do tygo stroma w łostatnim momencie doleciała młodoł frelka ściganoł łod zbójów, kerej miono boło Ana. Dziołcha kłynkła na kolana i z całyj mocy projsiyła swoja patronka ło ratunek. I stoł se cud. Rojbry przeszli kole niyj dali. Była dłoł nich niewidocznoł, bo oślepli i ledwo znejdli dróga ze lasu. Uratowanoł dziołcha wszystko łopedziała swojym łojcom, kerzy dali zrobić nowoł figura świyntyj Any i zawiejsiyli jom na sosnowym stromie. Tyla przekazuje nom legynda ło tym świyntym miejscu. W 1444 r. postawiono tukej drzewianoł kaplicka wielkojsi dzisiyjnego prezbitarium. Zbudowano jom nałokoło cudownej sosny, kerej przicynty pniok do dzisiej podtrzymuje gówni ołtołrz. Na samyj górze pnioka biołoł, łowalnoł tablicka gojsi: „Czcigodna stara sosna, pod którą jedna panienka za wstawienictwem Anny świętej od śmierci uratowana była”.

Pobożni ludkowie wierzyli w cudowne moce tygo stroma i wykrołwali z niygo drzizgi. Dzisiej jest łon łochroniony deskoma, a stało se to w 1873 r. za farorza Walentego Morawca, keru w tym czajsie kojsioł rymowiyrowoł. Tera ino za szybom widać konsek stroma. Jak łopisywali w XIX wieku Józef Lompa i sołtys z Borek Wielkich – Marcin Gorzołka, drzizgi ze sosnowygo stroma pomołgały ponoć w roztomajkich bólach zambów, bo ludkowie raczej mało kamraciyli se wtedy z dentistami.

O kościele św. Anny w Oleśnie

Nieopodal Olesna, w gęstym lesie, na starej sośnie wisioł wizerunek świętej Anny, umieszczony tam przez księżną Jadwigę, świątobliwą małżonkę Henryka Brodoteo. Do tego właśnie drzewa ostatkiem sił dobiegła pewna dziewczyna o imieniu Anna, ścigana przez zbójców. Upadła na kolana, kurczowo obejmując pień sosny, i ze łzami w oczach wołła o ratunek do swojej patronki. I cud się wydarzył: napastnicy przeszli tuż obok, ale dziewczyny nie dostrzegli, bo stała się dla nich niewidoczna. Porażeni ślepotą, zaniechali dziewczyny, ledwo znajdując wyjście z lasu. Ocalona, powróciwszy do swoich rodziców, opowiedziała z przejęciem o przedziwnym zdarzeniu. Wdzięczni rodzice uratowanej polecili wyrzeźbić figurę świętej Anny Samotrzeciej i zawiesić ją na cudownej sośnie.

Tyle legenda o początkach tego świętego miejsca. Już w 1444 roku wzniesiono niewielki, drewniany kościółek o rozmiarach dzisiejszego prezbitarium. Świątynię zbudowano wokół cudownej sosny, której obcięto wierzchołek i konary, a pień do dzisiej podtrzymuje ołtarz główny. U góry drzewa umieszczono białą owalną tabliczkę z napisem: „Czcigodna stara sosna, pod którą jedna panienka za wstawienictwem Anny świętej od śmierci uratowana była”. Wierząc w cudowną moc drzewa, pobożni pątnicy wycinali z niego drzazgi. Według dziewiętnastowiecznych zapisków dziejopisa Józefa Lompy i Marcina Gorzołki – sołtysa z Borek Wielkich, drzazgi z owej sosny miały być szczególnie pomocne w dolegliwościach zębów. Żeby uratować cudowne drzewo przed całkowitym zniszczeniem, podczas renowacji kościoła za proboszczowania ks. Walentego Morawca w 1873 roku obito pień deskami. Obecnie jest widoczny fragment drzewa za szybą.

VII Lipiec

Juli

2016

PN		11		25
WT		12	●	26
ŚR		13		27 ●
CZ		14		28
PT	1	15		29
SO	2	16		30
ND	3	17		31
PN	4	●	18	
WT	5	19		
ŚR	6	20	●	
CZ	7	21		
PT	8	22		
SO	9	23		
ND	10	24		

Ło utopcu ze rzyki Suminki, kole Nyndzy

Kole Nyndzy, przy rzyce Suminka, miyszkała w małyj chatce ubogoł familia. Choć sami wiela niy mieli, czanstowali przigodnich ludzi, kerzy prziszi do chałupy, czym prawie mieli. Jednym z nich boł utopiec, keri projsioł gospodołrza ło tabaka, za co przinojsioł mu ryby. I tak familia wionzała koniec z końcem. Utopcowi boło ich żoul, bezto pedzioł do gospodołrza: „Tiś mie czanstowoł tabakom, twoja kobyjta wycierała za mnom kałuże wody i bezto chca wom pomóc ta biyda wygnać z domu. Zrobiymy tak: joł zamienia se w kunia, a ti mie na tołrgu sprzedosz, ale zani mie nowi gospodołr kupi, ściongniesz mi uzda, cobych mógl lepsi uciec łod niygo”. Na tołrgu prandko znoł se chantni na kunia, za kerego zapłacioł aże 100 talarów. Chop uradowani z dobrogo geszefu prziszoł do dom i już z daleka widzioł utopca, keri na brzegu moczol nogi w Sumince. Na drugi dziyń zrobijli tak samo, na trzeci, czwourty, pionty tyż. Gospodołr se zbgacioł, postawioł srogoł chałupa, poszyrzoł gospodarza, ale zmiynioł se tyż łon som ze swojom ślubnom. Zrobioł se sknyraty, szkoda mu było tabaki, a jego baba ino przezywała na utopca, iże w izbie marasi. Uradziyli bezto, iże se go jakosj pozbydom. Gospodołr zajs poszoł z utopcem na tołrg, coby go za kunia sprzedać. Przebiegli niy symnoł mu z karku uzdy, do tygo jeszcze nakolzoł kupcowi niy dołwać kuniowi ani kapki wody! Cijnzki to boł czas dłoł utopca na inkszej gospodarze. Po prołwdzie dostolwoł dobrze pojeść, za to musioł cijnzko robić i do tygo bez kapki wody. A familia z wielkiyj chałupy nad Suminką używała swojygo bogajstwa, jak ino umiała. Kuń – utopiec bardzo zmizernioł bez wody, aże jednygo dnia smiylowała se nad niym dziolszka i prziniolsła mu połny ajmer wody ze Suminki. Jak ta woda wypioł, stoł se taki mocni, iże serwoł se z lyncucha i polecioł na stare mijysce, do rzyki. Bogajstwo dolwnygo, znajomego utopca, aże w łoczy žgało. Za to, iże go tak szpetnie łoszydzioł, chcioł se tera łodegrać. Utopiec podeptol pola – zboże niszczało, niszczoł bydło – popadało. Gospodołrze byli corolś ubożsi, z wielkiyj chałupy przeniejšli se do małyj chatki i klepali biyda jak przedtym. I choć utopiec widzioł niedostatek somsiadów, to za doznanol skuli nich krziwdą już wiyneci jym niy pomogol.

Legenda o utopcu z Nędzy nad rzeką Suminką

Nad rzeką Suminką, przy wiosce Nędza stała mała chatka, w której mieszkała bardzo uboga rodzina. Gospodarze mieli dobrego przyjaciela – był nim utopiec. Często wali go tytoniem, za to odwiedział się, przynosząc ryby. Pewnego razu utopiec rzekł do swojego przyjaciela: „za to, że byłeś dla mnie dobry, chcę wam pomóc. Zrobimy tak: zamienię się w konia, którego będziesz mógł sprzedawać na targu. Przed sprzedażą musisz mi jednak zdjąć uzdę, żebym mógł uciec od nowego właściciela”. Następnego dnia udali się razem do miasta na targ. Tam szybko znalazł się kupiec, który ofiarował za utopca przemienionego w konia aż sto talarów. I tak sprzedali utopca wiele razy. Bieda z domu odeszła, gospodarze wybudowali nowy dom. Wiele się zmieniło: pan domu stał się chciwy i postanowił pozbyć się utopca. Gospodarz znów udał się na targ, by sprzedać utopca zamienionego w konia, lecz tym razem nie zdjął uzdy, a kupującemu powiedział, by nie dawał koniowi wody do picia. Oszukany utopiec musiał jako koń ciężko pracować. Pewnego dnia służąca zobaczyła wycieńczonego konia i przyniosła mu wiadro wody, które łąpczywie wypił. Zerwał się z łańcucha i pobiegł do Suminki. Zemścił się na gospodarzu, który go zdradził: podeptał jego pola i zboże wyginęło, zwierzęta padły, gospodarstwo zaczęło podupadać. Niedługo potem znowu mieszkali w małym domku i klepali biedę jak przedtem.

VIII Sierpień

August

2016

PN	1	15	Wniebowzięcie NMP Mariä Himmelfahrt	29
WT	2	●	16	30
ŚR	3		17	31
CZ	4		18	●
PT	5		19	
SO	6		20	
ND	7		21	
PN	8		22	
WT	9		23	
ŚR	10	●	24	
CZ	11		25	●
PT	12		26	
SO	13		27	
ND	14		28	

Ło roztomajtych cudach na „Wydzierouczu”

Boło to blank dołwno tymu, kedy w Biedrzychowicach jedyn panałczek miał wielkie dobra, a gospodołrze z familiami musieli na niygo cijnżko robić. Nie boł łon dobry dłoł ludzi, niy znoł litojści.

W kaźdi rok na podzim chopi z Biedrzychowic musieli wozić na pańskie pola gnój i rozciepać go, co nie było wcale tak leko. Do wieczora robota musiała być zrobionol – panałczek niy znoł szpasu.

Po dwóch z kaźdyj chałupy, dziołchy tyż, musiały iść do polnyj roboty. Bijdne dziołchy niy miały tyla krzepy coby do wieczora boły z robotom fertig i dały se do beku. Usłyszol to owczołrz, kery pasol niedaleko łowce i zawołol do nich:

„Heda! Heda! Dyć se zróbcie pauza, zjydzcie wasz chlyb to bandziecie mocniejsze”. I tak zrobijły. Siadły se na miedza, posilały se jołdłem, a owczołrz jym przigrywoł nołfajnijsze melodyje na swojym flejcie. I w tym momencie zaczęły se ruszać srogie hałdy gnoju i som se rozsypywoł po całkiym polu. Po krótkim czajsie robota boła gotowol. Z głambokiyygo serca rade dziołchy podziynkowały nieznanymu owczołrzowi i poszły do dum.

Na drugi dziyń przijechali gospodołrze do oranioł pola. Na niedalekiyj łonce tyn som owczołrz już popołsol swoje łowce i caol rzecz odbyła se tak samo. Jak ino zacznol grać na flejcie, czornoł zymia zaczęła se ruszać, gnój se kajś podziol, a pole przeorała uczynnoł siła. Gospodołrze niy mieli moc czasu na mediktowanie, jak to se stało, bo spłoszone kunie zawiozły ich do wioski.

I tak do dzisiej na to pole padajom Wydzieroucz, bo i po proudzie srogi panałczek wydarł je niesprawiedliwie gospodołrzom z Biedrzychowic, a doł jym za nie lichy płachetek zymii.

Nierok se ludzie pytają: Fto to boł tyn dobri owczołrz? Czamu pomołgol chopom w tak cijnżkiyj robocie? Ale do dzisiej zołdyn se tygo niy dowiedziol.

Die Legende vom Hirten

In der Zeit, als es in Friedersdorf noch Fronbauern gab, herrschte dort ein besonders grausamer Herr. Im Herbst mussten die Bauern ihre Felder mit Schafsmist düngen. Es war eine harte Arbeit, die jeweils zwei Personen aus jedem Haushalt, auch Mädchen und Frauen, verrichten mussten. Der Termin stand fest, der Herr war wie immer rücksichtslos und hartherzig. Es vergingen Stunden um Stunden und das Feld war erst zu einem Viertel gedüngt. Die Frauen ahnten, dass sie ihre Arbeit bis zum Sonnenuntergang nicht schaffen würden. Unweit des Feldes hütete ein Schäfer seine Schafe. Er hörte das Weinen und die Klagen der Frauen und rief ihnen zu: „Hey da! Hey da! Ruht euch etwas aus, esst euer Brot, dann kommt ihr wieder zu Kräften.” Sie hörten auf ihn, setzten sich und aßen ihr bescheidenes Mahl. Indessen zog der Hirte eine Flöte aus seiner Tasche und spielte wunderschön verzaubernde Melodien. In diesem Augenblick erhob sich der Düngehaufen und verstreute sich von selbst über das Feld. Im Nu war die Arbeit verrichtet. Die Frauen und Mädchen bedankten sich beim geheimnisvollen Hirten und kehrten frohen Gemüts in ihr Dorf zurück. Wer war dieser geheimnisvolle Hirte? Warum half er den Frauen? Niemand weiß es.

IX

Wrzesień

September

2016

PN		12	26
WT		13	27
ŚR		14	28
CZ	1	● 15	29
PT	2	16	● 30
SO	3	17	
ND	4	18	
PN	5	19	
WT	6	20	
ŚR	7	21	
CZ	8	22	
PT	9	● 23	●
SO	10	24	
ND	11	25	

Kamiyń ſwiyntej Hejdli

Przi dródze, kaj łod połedniowyj strony zaczynoł se wiejs Kościeliska, przy lejsie stoi ciekawi kamiyń, na keru ludzie padajom „kamiyń ſwiyntej Hejdli”.

Jak se dobrze przypatrzyć, to widać na niym wyciśniytoł w kamiyniu stopa, psie łapy i laska. Jak podajom stare przekazy, ponoć ſwiynta Hejdla na niym łodpoczywała, jak szła z Łolesna.

W roku 1868, podczas uroczystej procesji przeniejsiono tyn kamiyń z głambokiyygo lasu na to miyjsce, kaj dzisiej stoi.

Kamień ſwiętej Jadwigi

Na skraju lasu, przy drodze, gdzie od południowej strony wieś Kościeliska bierze swój początek, znajduje się przedziwny kamień, zwany kamieniem św. Jadwigi. Na kamieniu tym znajduje się odcisk stopy, laski i psich łap. Według legendy na kamieniu tym odpoczywała św. Jadwiga, udając się z Olesna. W roku 1868 kamień ten w uroczystej procesji został przeniesiony z lasu na obecne miejsce.

Der Sankt Hedwig Stein

Am Waldrand, an der Straße, wo im Süden das Dorf Kostellititz seinen Anfang nimmt, liegt ein sonderbarer Stein, der Sankt Hedwig Stein genannt wird. Darauf sind die Abdrücke eines Fußes, eines Gehstocks und der Pfoten eines Hundes verewigt. Der Legende nach rastete auf diesem Stein die Heilige Hedwig auf ihrem Weg, der sie von Rosenberg führte. Im Jahre 1868 wurde dieser Stein aus dem Innern des Waldes an die heutige Stelle verlegt.

X

Październik

Oktober

2016

PN		10		24		
WT		11		25		
ŚR		12		26		
CZ		13		27		
PT		14		28		
SO	1	●	15	29		
ND	2		16	●	30	●
PN	3		17		31	
WT	4		18			
ŚR	5		19			
CZ	6		20			
PT	7		21			
SO	8		22	●		
ND	9	●	23			

Ło dobrich i złich łognikach

W wieczory tańczom po polach, lasach i roztomaitich krzach światółka, w przypowieściach zwane łognikami. Jak wdyczki i wszandzie, jako dobre – pomogły ludkom, a złe nigrołs kołrały za ludzkie desperajstwa.

Rozprawiano ło myłkach, zmyłkach, abo mylnicach – jak inaczi zwano te łogniki – roztomajte dziwy, iże zwodzily wandrowników i przinojsily jym moc nieszczęściol na drógach, topily ich w marasie, pokolzywały złe drogi. Trza tukej pedzić, iże wdyczki łogniki potrefily szkodzić, a ludkowie nierołs wygrywali z tymi huncwotami. Przytrafioło se rołs, iże łojciec z cerom szli do roboty do zagajnika, zwanygo remizom. Zaczly nad niymi tańcować myłki tak, iże na dródze boł jasno, iże wiodła łona kajnandzi. Łojciec se rychło kapnoł i niy usłuchoł mylnic, jyno z cerom poszli do polnygo krzyża nabożnie porzykać i projsić ło boskoł łopatrzność. Jak ino skończyli, pokolzała se prawoł dróga, a niedobre myłki poznikały.

O pokonanych myłkach

Spośród różnorodnych światelek błakających się wieczorami po polach, zagajnikach i lasach najpopularniejsze w opowieściach były ogniki, które chętnie pomagały ludziom, ale potrafiły też ukarać za niewdzięczność. Opowiadano o ognikach, inaczej zwanych myłkami, zmyłkami albo mylnicami, że próbowały zwieść wędrowców i sprowadzały na nich nieszczęścia. Topiły swe ofiary na bagnach, wabiły podróżnych na rozdrożach i prowadziły na złą drogę. Nie zawsze im się to udawało, bo czasami z tą siłą nieczystą człowiek wygrywał.

Zdarzyło się raz, że ojciec idąc z córką do zagajnika, zwanego remizą, ujrzeli myłki. Światelka rozświetlały drogę i krążyły wokół nich. Ojciec nie uległ jednak ich zwodniczym namowom. Poszedł do krzyża samotnie stojącego na polu, szczerze odmówił z córką modlitwę. Kiedy skończyli, myłki zniknęły, a droga do domu znów stała się widoczna. Tym razem myłki zostały pokonane.

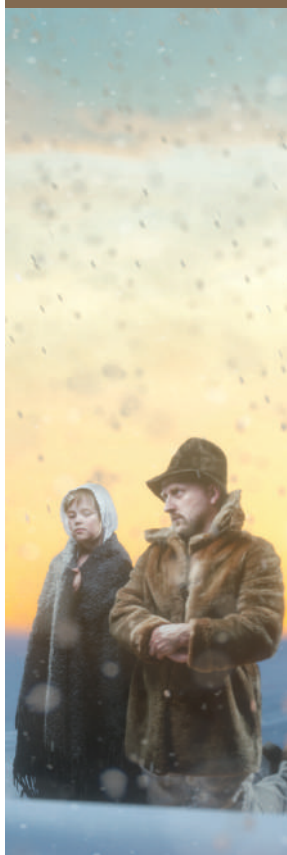
Die Legende von den Irrlichtern

Unter den sagenumwobenen Lichtern, die am Abend auf Feldern, in Hainen und Wäldern aufleuchteten, sind die Irrlichter, die den Menschen halfen, ihnen aber auch schaden konnten, in vielen Erzählungen die beliebtesten. Sie berichteten von kleinen Flammen, die die Wanderer vom Weg abbringen konnten und in Sümpfe, auf falsche Fahrten und zu gefährlichen Weggabelungen führten. Doch manchmal konnte der Mensch diese dunklen Mächte auch besiegen.

So begab es sich einmal, dass ein Mädchen mit seinem Vater auf dem Weg durch den Hain Irrlichter sah. Der Vater widerstand den Verführungskünsten der Lichter. Er suchte ein Kreuz auf, dass einsam auf dem Felde stand und betete dort aus tiefstem Herzen gemeinsam mit seiner Tochter. Als sie geendet hatten, waren die Irrlichter verschwunden, und der Weg nach Hause war wieder sichtbar geworden. Dieses Mal waren die Irrlichter besiegt worden.

XI

Listopad

November

2016

PN		14	●	28
WT	1	Wszystkich Świętych Allerheiligen		29 ●
ŚR	2	Dzień Zaduszny Allerseelen		30
CZ	3			
PT	4			
SO	5			
ND	6			
PN	7		●	21 ●
WT	8			22
ŚR	9			23
CZ	10			24
PT	11	Święto Niepodległości		25
SO	12			26
ND	13			27

Legynda ło ślonskich skrzatach i kołoczcu

Dołwno tymu w dolinie Nysy miyszkały dziwaczne ludki – ślonskie skrzaty – fenismenschen. Miały łone srogie gowy i długie, białe brody. Boło ich wycncyj, niż stromów w lejsie, do tygo boły tak małe, iże ledwo siyngały ludziom do kolan. Umiały blank dobrze warzyć i piyc, a biyda boło tym, co se w lejsie stracili, bo ludki uczyły ich warzyć, a potym musieli jym kucharzyć. Na „Górze Skrzatów” tich ludków uczono tyż poznołwać grziby, jak robić marmelada z lejsnich łowoców, jak z liści i kwiołtków robić pomocne zdrowiu leki.

Ludkowie mieli prawie, iże cwergi mogom wyłazić ze swojyj góry ino w czajsie godów – dwunastu nocy łod Bożygo Narodzynioł do Trzych Króli.

Jedna robotnoł, ale i mondroł dziółcha chciała se nauczyć piyc bardzo dobri kołocz. W jedna z tich „dwunastu nocy” usłyszała klupanie choćby w kuchennoł blacha. Ciekawoł poleciała podglondać co robiom cwergi na górcie, a łone zaprosiły dziółcha do swojych izbów tam nauczyły jom piyc taki dobry kołocz, iże ino palce lizać!

Priszłoł czas miynsopustu, w kerym frelka upiykła zajś tyn kołocz wedle recepty fenismenschen. Ludzie rzondziyli ło niym nie ino we wiosce, ale tyż daleko za niom, bo fto go skosztowół – chwolbie niy było końca! Gospodołrze, u kerych służyła dziółcha, jak spróbowali upieczoni bez nia kołocz, to tak jym smakowół, iże w nagroda przyjmli jom do swojyj famili jako cera. Łod tygo czasu recepta na dobri kołocz rozniósła se daleko i tera je nojwiynkszym szpecjałem i dobrem całygo Ślonska.

O śląskim kołoczcu i o skrzatach

Dawno, dawno temu w dolinie Nysy mieszkaly dziwne stworzenia – śląskie skrzaty – fenismenschen. Miały duże głowy i długie, białe brody. Było ich więcej niż drzew w lesie, jednak były bardzo małe i ledwo sięgały człowiekowi do kolan.

Były one przede wszystkim mistrzami w gotowaniu i pieczeniu. Gdy ktoś zgubił się w lesie, wzięły go u siebie i uczyły, jak gotować, a potem zmuszały, aby został ich kucharzem.

Skrzaty uczyły swych więźniów rozróżniać grzyby trujące od jadalnych i przyrządzać z nich pyszne dania. Pokazywały im, jak z leśnych jagód robić konfitury, a także uzdrawiające lekarstwa z liści i kwiatów. „Górę Skrzatów”, którą zamieszkiwały, mogły opuszczać tylko w trakcie dwunastu nocy w roku, od Bożego Narodzenia do święta Trzech Króli.

Pewnego razu młoda dziewczyna, która plewiła pole, usłyszała dźwięki przypominające odgłos stukania blach kuchennych. Dziewczyna wymyśliła plan. W jedną z tych dwunastu nocy pójdzie do skrzatów i podpatrzy, co robią. Tak też zrobiła. Skrzaty były dla niej bardzo miłe, pokazały, jak zrobić pyszny kołocz. A gdy już osiągnęła cel, wróciła do domu.

Gdy przyszedł czas karnawału, dziewczyna upiekła pyszny kołocz i słała o tym ciście rozeszła się po całej wsi. Kto próbował kołoczca, chwalił go pod niebiosami. Nawet gospodarze, u których dziewczyna pracowała jako służąca, gdy go spróbowali, przyjęli ją jako córkę do swojej rodziny. Odtąd przepis na pyszny kołocz stał się bardzo znany i z czasem został dobrem całego Śląska.

XII Grudzień

Dezember

2016

PN		12	26	II Dzień świąt Weihnachtsfeiertag
WT		13	27	
ŚR		14	28	
CZ	1	15	29	
PT	2	16	30	
SO	3	17	31	Sylwester Silvester
ND	4	18		
PN	5	19		
WT	6	Mikołaj Nikolaus	20	
ŚR	7		21	
CZ	8		22	
PT	9		23	
SO	10		24	Wigilia Bożego Narodzenia
ND	11		25	Boże Narodzenie Weihnachten

Związek Śląskich Rolników istnieje od 25 lat. Naszym głównym celem jest nowoczesne rolnictwo z zachowaniem śląskiej tradycji. Reprezentujemy i stoimy na straży interesów śląskich rolników. Staramy się rozwiązywać ich problemy oraz doradzać im. Organizujemy spotkania rolnicze, wyjazdy studyjne oraz szkolenia celem kształcenia oraz poznawania nowych miejsc i ludzi. Prowadzimy również projekty związane z śląską tradycją i kulturą. Zachęcamy do odwiedzania nas na stronie internetowej oraz na portalu facebook. Jeśli jesteś w jakikolwiek sposób związany z rolnictwem i śląską wioską i losy tego obszaru nie są Ci obojętne, skontaktuj się z nami i przystąp do Związku.